

**Музикално-поетична образност, аспекти на интерпретацията
в песента "Пролетен копнеж" от Хуанг Дзъ**
Джао Минхао

Художествената песен *Пролетен копнеж* е едно от най-широко разпространените произведения на Хуанг Дзъ. Тя е под №1 в първия китайски цикъл за глас и пиано с идентичното заглавие „Пролетен копнеж“. Творбата е относително кратка-състои се от 25 такта. В него е осъществен синтез между слово и музика. Съчетанието: клавирна партия и вокална мелодия е стегнато като форма, но същевременно изпълнено с дълбока художествена атмосфера. Образът и чувствата на лирическия герой са предадени с изключителна яснота и сила, като напълно се разкрива характерното за художествената песен качество „малко по обем, но със завършена вътрешна цялост“. В песента чрез музикален звук се извайва трогателна „китайска природна картина“.

Хуанг Дзъ (1904–1938) е един от първите китайски композитори, завършили музикална академия, посветили се на професионална музикална дейност. Той е фигура с ключово значение в историята на развитието на китайската художествена песен – творец, който свързва миналото с новата епоха. Неговото песенно творчество представлява повратен момент в жанра. Хуанг Дзъ е и сред първите композитори, които създават художествени песни в по-голям мащаб, отличаващи се с майсторство и зрялост, сравнима с тази на западноевропейските образци.(1)

През юни 1933 г. издателство *Commercial Press* публикува първия сборник с песни на Хуанг Дзъ *Пролетен копнеж*, който съдържа едва три песни: *Пролетен копнеж*, *Тъга по родния дом* и *Трите желания на розата*. Това са единствените произведения, публикувани приживе от композитора под обозначението „художествени песни“, както и единственият официално издаден негов сборник. Сред тях песента *Пролетен копнеж*, завършена на 17 май 1932 г., най-пълно отразява високото ниво на композиционна техника, характерно за художествените песни на Хуанг Дзъ.

Песента *Тъга по родния дом*, завършена на 24 април 1932 г., е единствената сред трите, чийто текст позволява изпълнение еднакво естествено както от мъжки, така и от женски гласове. Благодарение на красивата си мелодия и изящната хармонична основа, творбата се изпълнява вече почти 90 години. Съществуват множество класически записи на *Тъга по родния дом*.

Текстът на *Пролетен копнеж* е на Уей Ханжан (1905–1993)(2) - представител на първото поколение съвременни китайски поети. Той е и колега на Хуанг Дзъ в Учебния отдел на Държавната музикална консерватория в Шанхай и негов съмишленик и сътрудник в областта на художествената и лиричната песен.

Уей Ханжан създава стихотворението в стила на „новата поезия“. Интересен факт е, че силабическата рима в него напомня правилата на древната китайска поезия. Съдържанието на творбата разкрива изтънчените

естетически стремежи на интелигенцията: чрез детайлен художествен образ се представят универсални човешки чувства. Поетичният език е елегантен, използва алузии, без да изпада в абстрактна претенциозност. Това предоставя на Хуанг Дзъ широки възможности за разгръщане на музикалното въображение и за художествено обогатяване. Той използва музикални елементи, съответстващи на поетичните образи: гъвкаво мелодико-ритмическо развитие и контрасти, разкриващи чувствата на героинята. Природната картина – есенният дъжд, пеенето на птиците, полетът на лястовичките, допринасят за изобразяване на самотата на младата жена, породена от отсъствието на нейния любим. В древната китайска поезия този метод се нарича „използване на красиви картини за отразяване на отрицателни емоции“. Колкото по-красиви са природните картини, толкова повече подсилват страданията на човека. Този древен поетичен метод е унаследен и в съвременната китайска поезия.

Структура на музикалната форма на песента *Пролетен копнеж*

Песента е съставена от две строфи. Първата отразява меланхоличното настроение, а втората контрастира на първата. *Пролетен копнеж* е изградена в триделна форма и носи колорита на мажорния лад като в средния дял се използват модуляции между мажор и минор, както и кратки тонални отклонения. Кулминацията на песента е предхождана от хроматика, подсилена от акомпанимента.

Структура на песента <i>Пролетен копнеж</i>								
триделна форма								
Период	Интодукция	А		В		А1		Кода
Музикална фраза		a	a1	b	c	d	e	
Такт	1	2-5	6-11	11-14	15-17	18-19	20-23	24-25
Музикална тоналност	d	d	f	F-f	E-#c	F		

Вокалната мелодия започва след интодукцията в клавирната партия. Дял А може да се раздели на две паралелни музикални фрази – *a* и *a1*, които са в съотношение „еднакъв начален мотив, различен завършек“. Във фразата *a* темата започва с низходящ мотив, съставен от четвъртни и осмини ноти, свързани с четвъртни с точка, илюстриращи ромоленето на пролетния дъжд. Фраза *a1* разкрива атмосфера на скръб и загуба, преминавайки от описание на пейзажа към изображение на персонажа- безсилието и тъгата на младата жена. По този начин се очертава характерът на героинята и се изгражда емоционален тон за цялото произведение (виж нотен пример № 1).

Нотен пример № 1.

Дял В (тактове 11–17) може да се раздели на две контрастни музикални фрази. Във фразата *b* са използвани синкопи и точкувани ритми, като яркият цвят на музиката контрастира на нежния и притъмнен нюанс в дял А. Фразата С се характеризира с последователни модуляции от мажор в минор и богато обогатен емоционалният колорит. Вокалната линия включва интервали от терца и кварта, което предава вътрешните колебания на главната героиня. Дял А1 представлява кулминацията на цялото произведение. Във вокалната партия се появява най-високият тон в творбата, следствие на нарастване на емоционалното напрежение, където чувството на копнеж достига своя връх в израза „化成杜宇“ („превърнала се в дрозд“) (виж нотен пример № 2).

Нотен пример № 2.

Кодата завършва с рефрен, който ни връща към началото на песента, разкривайки безнадежността и безсилието, които героинята изпитва. Това позволява да се изгради пълният образ на персонажа, чийто характер се разкрива ясно пред слушателя.

Анализ на вокалната интерпретация на песента

В песента откриваме разнообразни емоционални състояния. Фините градации на стихотворната интонация (радост, тъга, откритост или

дискретност, емоционални изблици или спокойствие) изискват от певеца да владее полутоновете, нюансите на звука, цялата динамическа палитра. Необходимо е да се декламират изразително стиховете, за да се почувства мелодията на поезията на Уей Ханжан, като е важно в същото време да се упражнява контрол над чувствата, за да не се изпада в излишна сантименталност. В песента *Пролетен копнеж* за първи път се проявяват черти на оперна ария от европейски тип, съчетани с черти на вокална поетика. Широкият диапазон на вокалната партия, импресионистичната клавирна фактура, диалогът пеене – пиано, сочат за развита форма на художествена песен, изискващи от дуото певец-пианист професионални умения. В първия стих на песента *Пролетен копнеж* – „潇潇夜雨滴阶前 („Ситният нощен дъжд тихо капе пред стълбите“) е добре да се подходи мека атака, за да се създаде емоционалния фон на стихотворението. Специфичното в произношението на фразата „潇 („ситен“) е плавното изпяване на гласния звук „ao“. Между думите „夜雨 („нощен дъжд“) е необходимо да се поддържа непрекъснатост и флуидност на протичане на фразата, като емоцията подчертано изразява сдържаност и самота. Дишането трябва да бъде стабилно и контролирано.(3)

Във втория стих при произнасяне на думата „孤 („сам“) се изисква да се осигури однородност и стабилност на гласовия резонанс и на дишането за изпяването на високия тон. Последният звук на всяка от първите четири фрази завършва с гласния „an“. Завършващият тон трябва да се прелее плавно към основната гласна. Важно е да се следи артикулацията да не е прекомерна и преднамерена. Устната кухина трябва да бъде отворена с подходящо пространство (виж нотен пример №3).

Нотен пример №3.

Adagietto 优美地 con tenerezza

潇潇夜雨滴阶前，

寒食孤枕未成眠。今朝揽镜应是。

1. 《春思曲》谱例

Дългите и течащи фрази на песента *Пролетен копнеж*, израз на копнежа на младата жена по любимия ѝ, изискват от изпълнителя да поддържа непрекъснатост на дихателния поток, гарантиращ плавното и равномерно протичане на мелодията. Препоръчително е певецът да следва авторите

указания и да упражнява деликатен контрол върху динамическите промени, за да се предаде правдиво богатството на емоции. Необходимо е, също така, да се регулира звуковата сила според изискванията на текста, като подходящата промяна на дишането може да помогне за контролирането на звука. Финалът на песента е в *decrescendo*, което изисква от изпълнителя постепенно да възстанови спокойното дишане (думата „归- връщане“). Интерпретацията на последната сричка „鞭 („камшик“) насочва вниманието на изпълнителя към поемането на въздух и плавното му издишане, което би предотвратило повишаването на тона. Запазването на флуидността на звуковия поток е от първостепенна важност. Финалът на песента е в *decrescendo*. По този начин се търси естествен и плавен завършек произведението.

Емоционалният израз в песента се характеризира със сдържаност, породена от основните чувства на героинята – самота, меланхолия, безнадежност. За целта е добре да се избягват големи динамически амплитуди при изразяване на чувствата. Техниката „сдържан плач“ се използва при изпълнение на стиха „夜雨 („нощен дъжд“), където гласът имитира хлипане като в същото време се следи за непрекъснатата звукова емисия. Продължителността на думата „梨 („трапчинка“) във фразата „今朝揽镜，应是梨涡浅 („Днес, пред огледалото, виждам плитката трапчинка по бузата си“) определя използването на еднородна техника на дишане като всяка промяна тук е нежелателна. Кулминацията на песента налага добра дихателна подготовка от страна на певеца.

Клавираната партия в песента е изчистена и изящна, като предлага непосредствено и ярко образно отражение на поетичния текст. В статията „Вокалното творчество на Хуанг Дзъ“ музикологът Циен Женкан, ученик на композитора, отбелязва: „Някои от художествените образи в песента Пролетен копнеж са изградени с помощта на клавираната партия – чрез изобразителни похвати (например описанието на пролетния дъжд) и чрез средствата на хармонията (като колористичната модулация при стиха ‘по пътя върбите се извисяват покрай завесата’). В песента Пролетен копнеж клавирият акомпанимент изпълнява изключително важна роля – отделен от вокалната линия, той почти може да функционира като самостоятелна пиеса за пиано.(4)

Клавираната партия уравновесява композицията, подчертава изразителния диалог между гласа и пианото. Анализът на структурата на акомпанимента е задължителен етап в работата на дуото певец - пианист за постигане на правдив музикално-поетичен образ.

Особено внимание трябва да се обърне на свойствата на мелодиката на китайския език, а именно: на ясната артикулация на началото и края на думите. Вокалните методи, които се използват имат пряко отношение към особеностите на поетичния текст като например окръглянето на устните при произнасяне на гласни и съгласни. Вокалната интонация, темпото, агогиката, динамическите нюанси и съответстващият им контрол на дишането, трябва да

са изпълнителски средства, насочени към разкриване на художественото съдържание и дълбокия смисъл на произведението, към емоционалното състояние на персонажа.

Красивата мелодия на *Пролетен копнеж*, ярките и изразителни музикални образи, прецизната композиторска техника, както и синтезът на текст и музика определят творбата като знакова за новия китайски стил в камерно-вокалната музика. Изпълнителският анализ на художествените песни на Хуанг Дзъ ще внесе яснота в подхода към новия изпълнителски стил в китайската камерно-вокална музика.

Библиография

- (1) 钱仁康. 《黄自的生活与创作》[J]. 音乐艺术, 1993,(04). **Циен Жэнькан.** *Животът и творчеството на Хуан Дзъ.* [J]. Пекин: Изкуството на музиката, 1993, 04.
- (2) 韦瀚章, “歌词瑰丽, 乐韵飘香 — 悼念野草词人韦瀚章先生”, 《表演艺术年鉴》/ PAR 杂志, 第 6 期, 1993, 4. **Уей Ханджан.** *Лирика, блестяща като скъпоценност, мелодии, носещи уханье – в памет на поета Уей Ханджан.* Пекин: Годишник по сценични изкуства / списание PAR, бр. 6, 1993, с. 4.
- (3) 李冰洁. 《黄自艺术歌曲〈春思曲〉音乐分析及演唱处理研究》[D]. 河北大学出版社, 2020, 03. **Ли Бинцzie.** *Музикален анализ и вокална интерпретация на художествената песен Пролетна мисъл от Хуан Дзъ* [D]. Издателство на университета Хъбей, 2020, 03.
- (4) 钱仁康. 黄自的声乐创作 — —《黄自遗作集·声乐作品》序[J]. 音乐研究, 1988,(04):5-8. **Циен Женкан.** *Вокалното творчество на Хуан Дзъ — предговор към Посмъртно издание на творбите на Хуан Дзъ: Вокални произведения.* Пекин: Музикални изследвания, 1988, № 4, с. 5–8.